

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ **ÒÈÈ** **ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ** κατά **ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ.21279/03)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

9 Ιουνίου 2005

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 9.6.2005

(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση **ÒÈÈ** **και λοιπών κατά Ελλάδας,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κυρία F. TULKENS, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. POZAKH,
Κύριο Ρ. LORENZEN,
Κυρία Σ. BOTOUCHAROVA,
Κυρία Ε. STEINER,
Κύριο Κ. HAJIYEV,
Κύριο Δ. SPIELMANN, *δικαστές,*

και τον κύριο Σ. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 19 Μαΐου 2005,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 21279/03) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας της οποίας τέσσερις υπήκοοι, οι κκ. $\text{O}\ddot{\text{S}}\ddot{\text{E}}$, $\text{E}\ddot{\text{E}}$ και $\text{E}\ddot{\text{E}}$ («οι προσφεύγοντες») προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 9 Ιουνίου 2003 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τους κυρίους Ι. Κτιστάκη και Δ. Γιαννόπουλο, δικηγόρους των συλλόγων της Θήβας και της Αθήνας αντίστοιχα. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Μ. Απέσσο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Σ. Τρέκλη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 21 Ιουνίου 2004, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την αίτηση την ελκόμενη από την διάρκεια της διαδικασίας στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

4. Στις 13 Δεκεμβρίου 1993, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή κατά του Ταμείου Προνοίας Προσωπικού Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδας, ζητώντας να καταδικαστεί το τελευταίο να καταβάλει αποζημίωση διότι αρνήθηκε να τους καταβάλει ένα εφάπαξ επίδομα. Αξίωσαν ποσά μεταξύ 1.506.209 και 2.871.517 δραχμών (από 4.420 έως 8.427 ευρώ).

5. Στις 31 Ιουλίου 1995, το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή (απόφαση αριθ. 12938/1995).

6. Στις 20 Φεβρουαρίου 1996, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής.

7. Στις 8 Οκτωβρίου 1998, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών εξαφάνισε εν μέρει την προσβληθείσα απόφαση και καταδίκασε το Ταμείο να καταβάλει στους προσφεύγοντες μέρος των αξιώσεών τους (απόφαση αριθ. 4132/1998).

8. Το 1999, οι διάδικοι άσκησαν αίτηση αναίρεσης. Η συζήτηση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία είχε οριστεί αρχικά για τις 24 Νοεμβρίου 2003, αναβλήθηκε πολλές φορές. Μέχρι σήμερα, το ανώτατο δικαστήριο δεν έχει ακόμη εκδώσει την απόφασή του.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

9. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα

αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

10. Η Κυβέρνηση αντικρούει την θέση αυτή. Σημειώνει ότι τα ποσά που αξίωσαν οι προσφεύγοντες δεν ήταν πολύ σημαντικά και, ως εκ τούτου, η διαφορά δεν παρουσίαζε μείζον ενδιαφέρον γι'αυτούς. Προσθέτει ότι οι προσφεύγοντες δεν επεδίωξαν να επιταχύνουν την διαδικασία και εκτιμά ότι τα επιληφθέντα δικαστήρια αποφάνθηκαν μέσα σε λογικές προθεσμίες.

11. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 13 Δεκεμβρίου 1993, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και δεν έχει ακόμη περατωθεί. Διήρκεσε επομένως περισσότερο από έντεκα χρόνια και τέσσερις μήνες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

12. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου.

B. Επί της ουσίας

13. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

14. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Frydlender*).

15. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης στην παρούσα υπόθεση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του πάνω στο ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

16. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται διότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα δικαστήριο στο οποίο να μπορεί κανείς να απευθυνθεί για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλούνται το άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερία παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

17. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την θέση αυτή, θεωρώντας ότι δεν υπήρξε εν προκειμένω υπέρβαση της λογικής προθεσμίας.

Επί του παραδεκτού

18. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

19. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

20. Εξάλλου, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσφέρει στους ενδιαφερόμενους μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να προβάλουν τις αιτιάσεις τους κατά της διάρκειας μιας διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη κατά Ελλάδας*, no. 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να παρακάμψει την νομολογία αυτή, πολύ περισσότερο αφού η Κυβέρνηση δεν βεβαιώνει ότι η ελληνική έννομη τάξη έχει αποκτήσει εν τω μεταξύ μία τέτοια προσφυγή.

21. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στην προσφεύγοντα να επιτύχει την κύρωση του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

22. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

23. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν 20.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν.

24. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπέρογκο και ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη αποζημίωση. Εναλλακτικά, εκτιμά ότι το επιδικαστέο στους προσφεύγοντες ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 4.000 ευρώ.

25. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν μία βέβαιη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης, τους επιδικάζει από κοινού 6.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

B. Εξοδα και δικαστική δαπάνη

26. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 1.500 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Προσκομίζουν τιμολόγια στα οποία αναγράφεται το ίδιο ποσό, αλλά αφορούν μόνον την αμοιβή του δικηγόρου τους για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

27. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το αίτημα των προσφευγόντων είναι υπερβολικό και ότι το επικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.500 ευρώ.

28. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

29. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν οι προσφεύγοντες στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η διάρκεια μιας διαδικασίας μπορούσε να επιφέρει μία αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης των προσφευγόντων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει επομένως να ληφθεί υπόψη το γεγονός αυτό (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Caruano κατά Ιταλίας*, απόφαση της 25 Ιουνίου 1987, série A no. 119-A, σελ. 15, § 37). Εν τούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν κανένα τιμολόγιο αναφορικά με τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των επιληφθέντων δικαστηρίων. Δεν συντρέχει επομένως λόγος να διαταχθεί η καταβολή τους. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιόν του, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει από κοινού στους προσφεύγοντες 500 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

30. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.
2. *Αποφαίνεται ότι* υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται ότι* υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.
4. *Αποφαίνεται ότι*
 - α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 6.000 (έξι χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη και 500 (πεντακόσια) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,
 - β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.
5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης αποζημίωσης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 9 Ιουνίου 2005 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)
Søren NIELSEN
Γραμματέας

(υπογραφή)
Françoise TULKENS
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 4 Ιουλίου 2005

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος